

Wiaczesław Obolewicz

Sergiusz Sowiecow : wspomnienie pośmiertne

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce
literatury polskiej 50/2, 753-757

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

WIACZESŁAW OBOLEWICZ

SERGIUSZ SOWIETOW
WSPOMNIENIE POŚMIERTNE

27 listopada 1958 zmarł w wieku lat pięćdziesięciu sześciu Sergiusz Sowiełow, wybitny uczonej-polonista, pracownik naukowy Katedry Filologii Słowiańskiej na Uniwersytecie imienia Żdanowa w Leningradzie. Nazwisko jego jako uczonego jest szeroko znane: w ciągu swojej trzydziestoletniej pracy badawczo-naukowej i przekładowej Sowiełow ogłosił drukiem około pięćdziesięciu prac naukowych oraz przekładów dzieł autorów polskich i serbskich na język rosyjski.

Jednocząc w swoim warsztacie naukowym działalność badacza naukowego i tłumacza, Sowiełow interesował się żywo również zagadnieniami poetyki, języka literackiego i stylu poszczególnych pisarzy, którzy znaleźli się w sferze jego badań. A skala jego zainteresowań naukowych była bardzo szeroka. Świadczą o tym, choćby tylko mimochodem wymienione, prace Sowiełowa o Lermontowie czy Gorkim, pisarzach serbskich: Wuku Karadżićiu i Branku Radičeviću, wreszcie liczne artykuły o pisarzach polskich, jak Kochanowski, Brodziński, Malczewski, Korzeniowski, Kraszewski i inni, napisane specjalnie dla drugiego wydania *Wielkiej encyklopedii radzieckiej*.

Znaczna grupa prac Sowiełowa jest wynikiem jego badań poświęconych zagadnieniom wzajemnych związków literackich zachodzących między literaturą polską i rosyjską. Do tego zakresu należy przede wszystkim cykl artykułów o Ludwiku Kondratowiczu jako tłumaczu utworów poetów rosyjskich: Puszkina, Lermontowa, Rylejewa, Niekrasowa, Kuroczkina i Nikitina¹. Debiu-

¹ Tu należy wymienić następujące prace: *Людвиг Кондратович (Владислав Сырокомля) как переводчик Некрасова*. W: *Н. А. Некрасов*. Статьи, материалы, рефераты, сообщения. (К 125-летию со дня рождения). Научный Бюллетень Ленинградского Государственного Ордена

tem naukowym Sowietowa była bodajże jego praca o polskich przekładach poematu *Słowo o wyprawie Igora*², do którego to tematu uczony po wielu latach powrócił w związku z przekładem Juliana Tuwima³. Recepcji literatury staroruskiej w Polsce poświęcona jest praca o postaci wieszczka Bojana w interpretacji polskich poetów-romantyków⁴. Przedmiotem zainteresowania Sowietowa była również sprawa początków badań nad literaturą polską w Rosji⁵, jak i działalność wydawnicza wrocławskiego Ossolineum, szczególnie na odcinku poświęconym pisarzom rosyjskim, przekładom ich utworów i zagadnieniom polsko-rosyjskich związków literackich⁶.

Ленина Университета, 1947, nr 16/17, s. 122—125. — *Людвиг Кондратович — Василий Курочкин — Беранже*. Известия АН СССР. Отделение Литературы и Языка, 1948, т. 7, з. 2, s. 165—171. — *Пушкин в переводах Людвиг Кондратовича на польский язык*. Jest to odczyt wygłoszony na Trzeciej Wszeczwiazkowej Konferencji Puszkiniowskiej, która odbyła się w dniach 6—10 czerwca 1951 w Instytucie Literatury Rosyjskiej (Пушкинский Дом) АН ZSRR w Leningradzie. Streszczenia w: *Третья Всесоюзная Пушкинская Конференция*. Там же, 1951, т. 10, з. 5, s. 520. — Т. П. Ден, *Работа переводческой секции*. В: *Пушкин*. Исследования и материалы. Труды Третьей Всесоюзной Пушкинской Конференции. Москва—Ленинград 1953, s. 463—464. — *Произведения русских классиков в переводах Людвиг Кондратовича*. Ученые Записки Ленинградского Ордена Ленина Государственного Университета им. А. А. Жданова, nr 200, Филологический Факультет, 1955, з. 25, s. 166—191.

² *Переводы „Слово о полку Игореве“ на польский язык*. К вопросу о польско-русском литературном обмене. В: *Сборник работ студентов-выдвиженцев и студентов-членов научных кружков Факультета Истории, Языка и Материальной Культуры Ленинградского Государственного Университета*. Ленинград 1929, s. 36—42.

³ *„Слово о полку Игореве“ в польском переводе Юлиана Туви́ма*. Труды Отдела Древнерусской Литературы, 1954, т. 10, s. 260—268. Wersja polska: *„Słowo o pólku Igora“ w polskim przekładzie Juliana Tuwima* (Tłum. T. Karpowicz). Pamiętnik Literacki, 1954, z. 4, s. 556—568.

⁴ *Образ древнерусского Бояна в интерпретации польских поэтов-романтиков*. Труды Отдела Древнерусской Литературы, 1958, т. 14, s. 125—131.

⁵ *Начало изучения польской литературы в России*. Jest to pozostający dotychczas w rękopisie odczyt, wygłoszony na naukowej sesji słowianoznawczej, która odbyła się w dniach 29 VI — 4 VII 1946 na Uniwersytecie Leningradzkim. Zob. Вестник Ленинградского Университета. Серия истории, языка и литературы, 1946, nr 2, s. 134, *Хроника*.

⁶ *Издательская деятельность Оссолинеума и польско-советская дружба*. W: *Zakład im. Ossolińskich. 1827—1956*. W dziesięciolecie działalności we Wro-

Sowietow zajmował się nie tylko stroną literacką utworów, lecz także i ich stroną językową. Przykładem takiej pracy jest m. in. jego studium na temat języka artystycznego polskich poematów satyrycznych XVIII w., gdzie autor omawia ich pozytywną

Sergiusz Sowietow

rolę w oczyszczaniu języka z makaronizmów oraz w walce o jego demokratyzację i unarodowienie⁷.

Szczególnie wielkie zasługi położył Sowietow jako badacz spu-

ciawiu. Wrocław 1956, s. 204—209. Tamże przekłady: polski (s. 138—144) i francuski (s. 172—177).

⁷ *К вопросу о языке польских сатирических поэм в XVIII веке. Ученые Записки Института Славяноведения, 1949, т. 1, s. 293—324.* Wersja polska: *Do zagadnienia języka polskich poematów satyrycznych w. XVIII.* (Przełożył T. Karpowicz). Zeszyty Wrocławskie, 1952, nr 1, s. 109—142.

Recenzja: J. Gawałkiewicz, *Nad Oświeceniem. Życie Literackie*, 1953, nr 7, s. 5.

ścizny literackiej Adama Mickiewicza. Pracę uczonego radzieckiego na tym odcinku otwiera jego artykuł syntetyczny o twórczej drodze poety⁸, będący ciekawą próbą uchwycenia głównych postępowych czynników w rozwoju jego twórczości. Artykuł Sowietowa o ideowo-tematycznej jedności *Ballad i romansów* Mickiewicza stanowi w marksistowskiej mickiewiczologii pierwszą próbę tak szczegółowego opracowania zagadnień ludowości⁹. W następnej pracy autor przechodzi do badań nad realizmem Mickiewicza w okresie odeskim¹⁰.

Analizie wybranych problemów *Pana Tadeusza* są poświęcone dwa dalsze artykuły uczonego¹¹.

Monografia Sowietowa o Mickiewiczu¹² świadczy o dużej erudycji jej autora, doskonale czytanego w literaturze polonistycznej XIX i XX w., i otwiera karty przyczyniające nowej wiedzy o twórczości polskiego poety.

W związku z obchodem setnej rocznicy śmierci Mickiewicza

⁸ *Творческий путь Адама Мицкевича. Ученые Записки Института Славяноведения*, 1950, t. 2, s. 119—137.

Recenzje: Z. Daszkowski, *Polonica radzieckie*. O Mickiewiczu w wydawnictwie Instytutu Sławistycznego Akademii Nauk ZSRR. Nowa Kultura, 1951, nr 30, s. 12. — H. Batowski, *Nowe książki*. Życie Słowiańskie, 1951, nr 7/8, s. 419—420. — O. Bartoś, *Sovětská literární věda o Adamu Mickiewiczovi*. Slavia, [Praha] 1953, z. 1, s. 147—148.

⁹ „*Баллады и романсы*“ Адама Мицкевича в их идейно-тематическом единстве. Вестник Ленинградского Университета. Серия общественных наук, 1954, nr 12, s. 107—120.

Recenzja: A. Witkowska w Pamiętniku Literackim, 1956, z. 1, s. 281—286. Zob. S. Sowietow, *Odpowiedź mojej recenzentce*. Tamże, 1957, z. 1, s. 291—296.

¹⁰ *Z zagadnień kształtowania się realizmu w twórczości Adama Mickiewicza*. Okres pobytu poety w Odessie. (Tłum. T. Karpowicz). Pamiętnik Literacki, 1955, z. 3, s. 90—137.

¹¹ 1) *Борьба за реалистический метод изображения природы в поэме Адама Мицкевича „Пан Тадеуш“*. W: *Адам Мицкевич и славянская филология*. (К столетию со дня смерти). Ученые Записки Ленинградского Одрена Государственного Университета им. А. А. Жданова, nr 231, Филологический Факультет, 1957, z. 34, s. 7—26. 2) *Природа и крестьянский труд в поэме Адама Мицкевича „Пан Тадеуш“*. Вестник Ленинградского Университета. Серия истории, языка и литературы, 1956, nr 8, s. 54—68.

¹² *Адам Мицкевич*. Ленинград 1956.

Recenzje: E. Gabis, *Nowe słowo o Mickiewiczu*. Czerwony Sztandar, [Wilnius] 1956, nr 158. — Я. Бородовский, *Книга о великом поэте и гражданине*. Советская Литва, 1956, nr 10.

Sowietow zamieścił obszerny artykuł o pobycie poety w Rosji — w wydanej z tej okazji przez UNESCO księdze pamiątkowej¹³.

Niektóre prace zmarłego badacza zostały przełożone na obce języki (polski, bułgarski, angielski, francuski).

W ostatnich latach Sowietow na propozycję Ministerstwa Oświaty Litewskiej SRR opracował podręcznik do nauki historii literatury polskiej dla szkół litewskich z polskim językiem nauczania.

W rękopisie znajdują się jeszcze dwie większe prace monograficzne Sowietowa: o Ignacym Krasickim i o Ludwiku Kondratowiczu.

W uznaniu dla niezwykle czynnej działalności na polu zbliżenia kulturalnego polsko-radzieckiego Zarząd Główny Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej przyznał Sowietowowi nagrodę Laureata Przyjaźni za rok 1958.

Sergiusz Sowietow był nie tylko wybitnym uczonym, był także człowiekiem o wyjątkowo ujmującym obejściu — skromnym, serdecznym i przyjacielskim, umiał szczerze przejmować się niepowodzeniami i radować się osiągnięciami swoich kolegów.

Postać Sergiusza Siergiejewicza Sowietowa pozostanie na zawsze w pamięci tych wszystkich, którzy mieli sposobność zetknąć się z nim w pracy i życiu codziennym.

Leningrad

Z rosyjskiego przełożył Karol Heintsch

¹³ *Mickiewicz en Russie*. W: *Adam Mickiewicz. 1798—1855. Hommage de l'UNESCO à l'occasion du centième anniversaire de sa mort*. Paris-Zurich 1955, s. 59—84. Wersja polska: *Mickiewicz w Rosji*. W: *Adam Mickiewicz. 1798—1855. W stulecie śmierci*. Warszawa 1956, s. 75—101.